

แนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา
GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF LOCAL FISHERIES NETWORK
MANAGEMENT IN KWAN PHAYAO, THAILAND

พัชรินทร์ สืบดี* วีระ เลิศสมพร* รักษ์ศรี เกียรติบุตร*

Phatchariphon Suebdee* Veera Lertsomporn* Raksi Kiattibut*

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*

Public Policy Department Faculty of Political Science and Social Sciences,

University of Phayao*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษามี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้าน จำนวน 10 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กว๊านพะเยา จำนวน 7 คน และกลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ เชิงพรรณนาด้วยวิธีบรรยาย และอภิปราย

ผลการวิจัย พบว่า เครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กว๊านพะเยา และผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ การพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาให้ยั่งยืนได้นั้น ควรตระหนักเรื่องความสามัคคี ความสมดุล การพึ่งพาอาศัยกัน การมีวิสัยทัศน์ การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การรับรู้มุมมองร่วมกัน การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การมีความสนใจร่วมกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน และผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมในการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาให้ยั่งยืนได้นั้น ต้องสร้างการรับรู้ที่ดีให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้าใจและทั่วถึง ซึ่งอาจต้องปรับช่องทางการสื่อสารให้มีหลากหลายช่องทางในการติดต่อและหน่วยงาน หรือหน่วยงานติดต่อเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา และที่สำคัญควรตระหนักถึงความสมดุลของการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ซึ่งการสร้างสมดุลในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ควรที่จะพัฒนาไปพร้อมกันในทุกด้าน เมื่อแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านมีทิศทางที่ชัดเจน จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ทุกภาคส่วนควรมีการส่งเสริมและพัฒนา ร่วมกันกับเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนา, การจัดการ, เครือข่าย, ประมงพื้นบ้าน, กว๊านพะเยา

Abstract

The research on the Development of Management Guidelines of Local Fishery Network at Phayao Lake is qualitative research and has the objective to set development of management guidelines of the local fishery network at Phayao lake. There are 3 groups of key informants used in the study, namely, 10 local fishery network members, 7 officials from the government

agencies that secure Phayao lake area and 5 local administrative organization administrators. And the tools used in the study were indepth semi-structural interview form. The study was conducted in the descriptive analysis using method of lecture and discussion.

The results of the study showed that local fishery network members, officials from the government agencies that secure Phayao lake area and local administrative organization administrators have all the same opinions. That is, the development of management of local fishery network to be firm should require harmony, balance, dependence, vision, participation, exchanging knowledge, sharing perspectives, strengthening one another, sharing interest and relationship among members. Additionally, the researchers suggest that the development of management of local fishery network to be firm should establish good awareness for all stakeholders to understand thoroughly. The communication channels should be variously multiplied to contact each organization or the organizations should contact local fishery network. And more importantly, they should be aware of the balance of the development of management of local fishery network at Phayao lake. Creating balance in each area is related to the development of management of the local fishery network at Phayao lake. It should be developed together in all areas and when the direction of development of fishery network has clear directions, it will bring benefits to economic, social, and environmental which all regions should continue to promote and develop together with local fishery network at Phayao lake.

Keywords: development, management, network, local fishery, Phayao Kwan

บทนำ

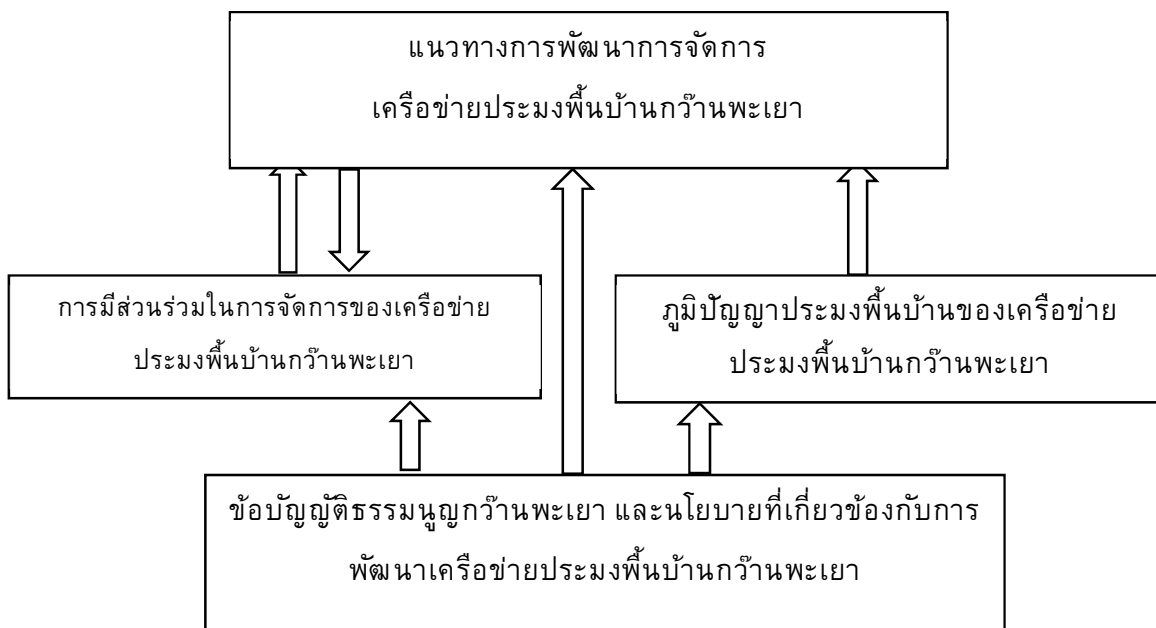
กว๊านพะเยาถือเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่หล่อเลี้ยงผู้คน ดังปรากฏในคำขวัญของจังหวัดที่ว่า “กว๊านพะเยาแหล่งชีวิต” ซึ่งแสดงคุณค่าต่อวิถีชีวิตของชาวพะเยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับอาชีพประมงพื้นบ้านที่อยู่คู่กว๊านพะเยามาช้านาน การทำประมงพื้นบ้านในกว๊านพะเยา มีประมาณ 500 ครัวเรือน จาก 17 ชุมชน รอบกว๊านพะเยา ในเขตพื้นที่ 5 ตำบล อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ประกอบอาชีพนี้และมีความผูกพันกับกว๊านพะเยาอย่างยิ่ง (อรรถพงษ์ ศักดิ์สงวนมณูญ, 2551) การทำประมงพื้นบ้านในกว๊านพะเยานั้น มีลักษณะที่โดดเด่น คือ การทำประมงน้ำจืดที่ไม่ใช้เรือยนต์ มีวิธีการหาปลา โดยเทคนิควิธีการที่แตกต่างกันไป รวมทั้งมีการสั่งสมความรู้ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำประมง เช่น ความสามารถในการดูทิศทางลมฟ้าอากาศที่เหมาะสมต่อการหาปลา ความรู้ด้านวงจรชีวิตของพันธุ์ปลาแต่ละชนิด การสังเกตสภาพระบบนิเวศที่มีความสัมพันธ์กับวิถีแห่งปลาทู ปลา ฯลฯ การสั่งสมความรู้ด้านประมงจนเป็นภูมิปัญญาในการหาปลาของคนทำประมงแต่ละคน ซึ่งสืบทอดกันมาแต่ช้านาน อย่างไรก็ตามชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ยังขาดการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาที่ดีที่มีประสิทธิภาพ ในการจัดการหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาที่ผ่านมา เครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ยังมีแนวทางการจัดการที่ไม่ชัดเจน อาจด้วยมีกฎหมายของแต่ละหน่วยงานเป็นมาตรการในการควบคุม เช่น มาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมสิทธิชุมชนในการจับสัตว์น้ำในกว๊านพะเยา ยังไม่มีการแก้ไขให้สอดคล้องกัน ทั้งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 และการกำหนดเครื่องมือที่

อนุญาตให้ทำการประมง พ.ศ.2492 ยังไม่มีบทบัญญัติที่ให้ชุมชนใช้สิทธิชัดเจน และขาดการมีส่วนร่วมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ อีกทั้งยังเป็นกฎหมายควบคุมและสั่งการปัญหาทางกฎหมายเกิดจากการบังคับใช้ประกาศ ได้แก่ การกำหนดเขตห้ามทำการประมง และการกำหนดเครื่องมือที่อนุญาตให้ใช้ได้ส่งผลกระทบต่อชาวประมงในชุมชนใกล้เคียงตอนุรักษ์ (วิฑูรย์ ตฤณคำ ปิยะร เปลี่ยนผดุง และสันธิวัฒน์ พิทักษ์พล, 2556) สถานการณ์ดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างการพัฒนาแนวทางการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา และการอนุรักษ์ ระหว่างภาครัฐ และภาคประชาชน อย่างไรก็ตามในการหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา มีหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ พยายามที่จะเสนอแนวคิดเพื่อพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้าน ดังจะเห็นว่าเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กวนพะเยา และผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นรอบกวนพะเยา มีนโยบาย โครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยาให้เป็นรูปธรรมและมีการดูแลอย่างต่อเนื่องจากเครือข่ายประมงพื้นบ้าน เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านและวิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้านกวนพะเยา หรือกำหนดทิศทางในการพัฒนากวนพะเยาร่วมกัน ให้มีทิศทางที่ชัดเจน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมกับเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา ดังนั้นการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา จึงมีความสำคัญที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

การศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) โดยวิธีการผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 3 กลุ่ม คือ ตัวแทนเครือข่ายประมงพื้นบ้าน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กว๊านพะเยา และผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ ตัวแทนเครือข่ายประมงพื้นบ้าน 5 ตำบล จำนวน 10 คน ได้แก่ เทศบาลเมืองพะเยา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน เทศบาลตำบลบ้านสา และเทศบาลตำบลบ้านต่อม

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กว๊านพะเยา จำนวน 7 คน ได้แก่ สำนักงานจังหวัดพะเยา สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพะเยา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา โครงการชลประทานพะเยา และสำนักงานธนารักษ์พื้นที่พะเยา

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นรอบกว๊านพะเยา จำนวน 5 คน ได้แก่ เทศบาลเมืองพะเยา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน เทศบาลตำบลบ้านสา และเทศบาลตำบลบ้านต่อม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามหลัก

- 1) ข้อมูลด้านการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา
- 2) ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา
- 3) ข้อมูลด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านของการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊าน

พะเยา

- 4) แนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะด้านแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา

3.การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบความตรงของเนื้อหา (Content of validity) โดยก่อนที่จะนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และผ่านคณาจารย์ คณะกรรมการที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาและตรวจสอบข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสม ของโครงสร้างและภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล ด้วยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง

(Indexes of Item Objective Congruence = IOC) ในการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์จะเลือกใช้ข้อคำถามที่มีช่วงค่าคะแนนอยู่ที่ 0.50 ขึ้นไป (Rovinelli and Hambleton, 1997 อ้างอิงใน อำพร กันทา, 2559)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) นัดหมายเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา
- 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรับฟังนโยบายแต่ละหน่วยงานบริหารจัดการกว๊านพะเยา รวมถึงเพื่อรับฟังแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา
- 3) บันทึกการสัมภาษณ์ และนำเสียงที่บันทึกนั้นมาถอดเทป โดยพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- (1) การจัดทำข้อมูล (Data processing) หรือการจัดระเบียบข้อมูล
- (2) การตรวจสอบข้อมูล
- (3) วิเคราะห์ข้อมูล
- (4) สรุปผลการศึกษา

5. การสังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่มาจากตัวแทนเครือข่ายประมงพื้นบ้าน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กว๊านพะเยา และผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นรอบกว๊านพะเยา มาประมวล และสังเคราะห์ แล้วสรุปผลตามประเด็นการศึกษาในเชิงพรรณนา ได้แก่ 1) ข้อมูลด้านการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา 2) ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา 3) ข้อมูลด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านของการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา 4) แนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแสดงผลการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยกลุ่มเป้าหมายมี 3 กลุ่ม คือ เครือข่ายประมงพื้นบ้าน จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กว๊านพะเยา จำนวน 7 คน และผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน ซึ่งมีการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ตัวแทนเครือข่ายประมงพื้นบ้าน

การให้สัมภาษณ์เครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ถึงการกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เนื่องจากมีความสำคัญและน่าสนใจ ซึ่งจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง หากกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาได้ จะสามารถพัฒนาเครือข่าย โดยสามารถบูรณาการร่วมกัน ของวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาครัฐ เพื่อการพัฒนากว๊านพะเยาอย่างยั่งยืน ซึ่งสมาชิกเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ได้แสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา

2. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กว๊านพะเยา

การให้สัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กว๊านพะเยาข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ถึงการมีแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กว๊านพะเยา ให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเห็นด้วยกับการมีแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เพื่อพัฒนากว๊านพะเยาจากโครงการหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในกว๊านพะเยาให้เป็นรูปธรรมและมีการดูแลอย่างต่อเนื่องจากเครือข่ายประมงพื้นบ้าน เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านและวิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา และยังสามารถทำโครงการ ต่าง ๆ ร่วมกันกับภาครัฐได้อย่างสะดวกและมีจุดยืนของตนเองอีกด้วย และอยากให้มีการบูรณาการร่วมกันหลายภาคส่วน ซึ่งได้แก่ ภาครัฐ และภาคประชาชน ให้เข้ามามีอำนาจในการตัดสินใจ หรือกำหนดทิศทางในการพัฒนากว๊านพะเยาร่วมกัน ซึ่งกฎหมายถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการพัฒนาเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ซึ่งต้องเป็นไปตามข้อบัญญัติธรรมนูญตามพระราชบัญญัติการประมง พระราชบัญญัติการผังเมือง และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กว๊านพะเยา ยังเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้าน ให้มีทิศทางที่ชัดเจน จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมกับเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาต่อไป

3. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

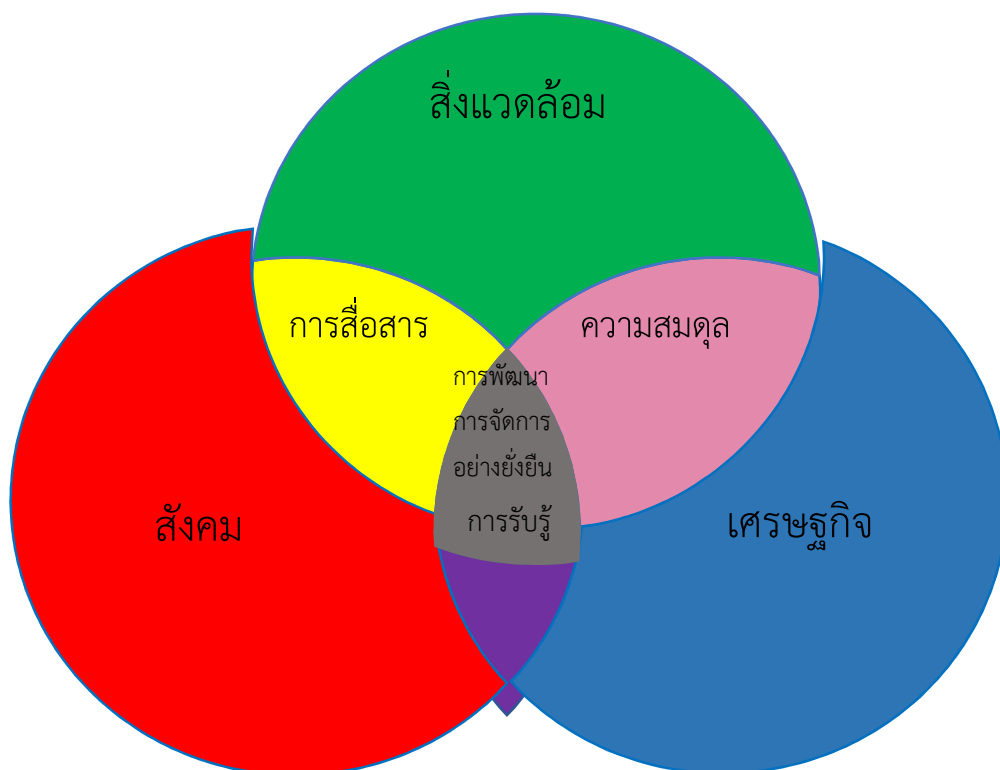
ผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นรอบกว๊านพะเยา ให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเห็นด้วยกับการมีแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เพื่อพัฒนากว๊านพะเยาจากโครงการหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในกว๊านพะเยาให้เป็นรูปธรรมและมีการดูแลอย่างต่อเนื่องจากเครือข่ายประมงพื้นบ้าน ซึ่งจะสามารถพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและมีผู้ดูแล ใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า อาทิเช่นการสร้างท่าเรือของแต่ละชุมชน ทั้งหมด 17 ชุมชน ให้เป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา อนุบาลพันธุ์ปลาก่อนที่จะปล่อยลงสู่กว๊านพะเยา รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยว และเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้มาเยือนกว๊านพะเยา และเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านและวิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา และยังสามารถทำโครงการต่าง ๆ ร่วมกันกับภาครัฐได้อย่างสะดวกและมีจุดยืนของตนเองอีกด้วย และสามารถบูรณาการร่วมกันหลายภาคส่วน ซึ่งได้แก่ ภาครัฐ และภาคประชาชน กำหนดทิศทางในการพัฒนากว๊านพะเยาร่วมกัน หากแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านมีทิศทางที่ชัดเจน จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ทุกภาคส่วนควรมีการส่งเสริมและพัฒนาาร่วมกันกับเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาต่อไปซึ่งแนวทางในการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ในรูปแบบของผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นรอบกว๊านพะเยาที่แนะนำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ เครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา หน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กว๊านพะเยา และผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น ถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา สรุปได้ว่า การกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ถือว่าการกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เนื่องจากมีความสำคัญและน่าสนใจ ซึ่งจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง หากกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาได้ จะสามารถพัฒนาเครือข่าย โดยสามารถบูรณาการร่วมกัน ของวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาครัฐ เพื่อพัฒนากว๊านพะเยาอย่าง

ยั่งยืน ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มได้แสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา ถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยาไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ควรตระหนัก เรื่องความสามัคคี ความสมดุล การพึ่งพาอาศัยกัน การมีวิสัยทัศน์ การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การรับรู้มุมมองร่วมกัน การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การมีความสนใจร่วมกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน และการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน ดังแสดงในภาพดังนี้

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยาที่กล่าวมา ซึ่งได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่ เครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา หน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กวนพะเยา และผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าด้วยแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา ดังแสดงในภาพดังนี้

จากผู้วิจัย สามารถอธิบายแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ได้ดังนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาให้ยั่งยืนได้นั้น ต้องสร้างการรับรู้ที่ดีให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้าใจและทั่วถึง ซึ่งอาจต้องปรับช่องทางการสื่อสารให้มีหลากหลายช่องทางในการติดต่อแต่ละหน่วยงาน หรือหน่วยงานติดต่อเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา และที่สำคัญความตระหนักถึงความสมดุลของการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ซึ่งการสร้างสมดุลในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ควรที่จะพัฒนาไปพร้อมกันในแต่ละด้าน ผู้วิจัยจึงขอเสนอการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ออกมาเป็นโครงการหรือกิจกรรม ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

- 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น พึ่งดอกป่านกว๊านพะเยา เป็นต้น
- 2) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น สวนผักเกษตรอินทรีย์ห้วยกว๊านพะเยา เป็นต้น
- 3) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น นั่งเรืออ่าววัดหลวงพ้อศิลา เป็นต้น
- 4) การกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว เช่น
- 5) การจัดตลาดน้ำห้วยกว๊านพะเยา

2. ด้านสังคม

- 1) ส่งเสริมโรงเรียนกว๊านพะเยา เพื่อพัฒนาหลักสูตร ข้อมูล และกิจกรรม ในโรงเรียนกว๊านพะเยา
- 2) ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการประกอบอาชีพ
- 3) จัดตั้งคณะกรรมการแต่ละฝ่าย ระบุอำนาจหน้าที่ เพื่อดูแลแต่ละโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

4) สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และประชาชน ให้เข้าใจเงื่อนไขการใช้ประโยชน์กวนพะเยาที่เห็นพ้องกันระหว่างผู้ให้และผู้รับ

5) จัดตั้งคณะติดตามการทำงานแต่ละโครงการ เพื่อให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน

3. ด้านสิ่งแวดล้อม

1) ส่งเสริมพื้นที่ต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ลด-ละ-เลิก วัตถุที่สร้างมลพิษ หันมาใช้วัสดุธรรมชาติ

2) ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เป็นต้น

3) ส่งเสริมการอนุบาลปลาในแต่ละชุมชนประมงพื้นบ้าน

4) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวัชพืชให้เกิดรายได้ เช่น การนำผักตบมาทำกระเป่า รองเท้า เป็นต้น

5) ส่งเสริมการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่ลำน้ำ

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยาครั้งนี้ ผู้ศึกษาสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ เครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา หน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กวนพะเยา และผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น ถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา สรุปได้ว่า การกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา เครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา ถือว่าการกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา เนื่องจากมีความสำคัญและน่าสนใจ ซึ่งจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง หากกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยาได้ จะสามารถพัฒนาเครือข่าย โดยสามารถบูรณาการร่วมกัน ของเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาครัฐ เพื่อการพัฒนา กวนพะเยาอย่างยั่งยืน ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มได้แสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา ถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยาไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ควรตระหนักเรื่องความสามัคคี ความสมดุล การพึ่งพาอาศัยกัน การมีวิสัยทัศน์ การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การรับรู้มุมมองร่วมกัน การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การมีความสนใจร่วมกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน ซึ่งแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา ผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา ได้นั้นต้องเริ่มจากการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดการกวนพะเยาร่วมกันของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการกวนพะเยาทุกกลุ่มทั้งหน่วยงานและชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยาแต่ละชุมชน ซึ่งผลการวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับ วรรค์ชัย เจริญสุทธิทรัพย์ (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการจัดการประมงโดยชุมชน กรณีศึกษาอ่าวปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ และ สังคม และการประกอบอาชีพประมงของชาวประมงทะเลพื้นบ้านในบริเวณอ่าวปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดการประมง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการประมง กล่าวคือ การรับรู้ข่าวสารด้านการประมงและการเป็นสมาชิกกลุ่มเครือข่ายเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการจัดการประมงในเครือข่ายชุมชน มีเป้าหมาย

เพื่อหาทางออกร่วมกันของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการกว๊านพะเยาทุกกลุ่ม ที่จะต้องเกิดจากการแก้ไข ปัญหาเชิงโครงสร้างที่เป็นระบบมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุและรายกรณี เพื่อส่งเสริมศักยภาพความ เข้มแข็งด้านข้อบัญญัติธรรมนุกว๊านพะเยาแก่ภาคประชาชน กระบวนการที่สร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ประมงกว๊านพะเยาแต่ละชุมชน นับเป็นสิ่งที่จำเป็นของชาวประมงในการอนุรักษ์ภูมิปัญญา และต่อยอดการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ให้มีความสมบูรณ์ และยั่งยืนสืบไป

จากการศึกษา เครือข่ายประมงพื้นบ้านที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้าน กว๊านพะเยา ผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาได้ นั้น ต้องเริ่มจากการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดการกว๊านพะเยาร่วมกันของกลุ่มผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในการจัดการกว๊านพะเยาทุกกลุ่มทั้งหน่วยงานและชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเครือข่ายประมง พื้นบ้านกว๊านพะเยาแต่ละชุมชน ซึ่งผลการวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับ ญรังค์ชัย เจริญรุจิทรัพย์ (2542) ได้ ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการจัดการประมงโดยชุมชน กรณีศึกษาอ่าวปากพนัง จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยศึกษาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ และ สังคม และการประกอบอาชีพประมงของชาวประมง ทะเลพื้นบ้านในบริเวณอ่าวปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดการประมง และ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการประมง กล่าวคือ การรับรู้ข่าวสารด้านการประมงและการ เป็นสมาชิกกลุ่มเครือข่าย เป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการจัดการประมงใน เครือข่ายชุมชน มีเป้าหมายเพื่อหาทางออกร่วมกันของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการกว๊านพะเยาทุกกลุ่ม ที่จะต้องเกิดจากการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างที่เป็นระบบมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุและรายกรณี เพื่อ ส่งเสริมศักยภาพความเข้มแข็งด้านข้อบัญญัติธรรมนุกว๊านพะเยาแก่ภาคประชาชน กระบวนการที่สร้างการมี ส่วนร่วมของเครือข่ายประมงกว๊านพะเยาแต่ละชุมชน นับเป็นสิ่งที่จำเป็นของชาวประมงในการอนุรักษ์ภูมิ ปัญญา และต่อยอดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ให้มีความสมบูรณ์ และยั่งยืนสืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา สำนักงานประมง จังหวัดพะเยา สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา โครงการชลประทานพะเยา สำนักงานจังหวัดพะเยา และสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพะเยา สามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้ กับการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาได้อย่างชัดเจน
2. ชุมชนท้องถิ่นรอบกว๊านพะเยา ทั้ง 17 ชุมชน สามารถเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทในการพัฒนา กว๊านพะเยา รวมทั้งสามารถนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลในการวางแผน และแนวทางการขับเคลื่อนเครือข่าย ประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาต่อไป
3. นักวิชาการหรือนักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นองค์ความรู้ในการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการ ขับเคลื่อนเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาในแต่ละแหล่งเครือข่ายประมงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษานี้กำหนดขอบเขตเฉพาะแนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊าน พะเยา ดังนั้น เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงควร ศึกษาความพึงพอใจการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาที่นำไปปฏิบัติด้วย

2. ควรมีการศึกษาถึงด้านทัศนคติของผู้นำ สมาชิกเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของแต่ละคน
3. ควรมีการศึกษาผลกระทบต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อจะทำให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อกันในชุมชน และสภาพแวดล้อมของกว๊านพะเยา
4. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาในแต่ละพื้นที่รอบกว๊านพะเยา

เอกสารอ้างอิง

- กัลยกร รัฐชิตา. (2557). การประเมินมูลค่าด้านนันทนาการเพื่อการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- กรรณิกา พิมลศรี. (2549). โครงการศึกษาทัศนคติของผู้มาเยือนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณกว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จุฬารณย์ จินดาประเสริฐ. (2549). ทัศนคติและความพร้อมของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวทางน้ำ. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฉลอง นนทพ่ายพ. (2548). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวกว๊านพะเยา: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลรอบชายกว๊านพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต พัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตสารสนเทศพะเยา.
- ชวาลี เตือนดาว. (2551). การจัดการกว๊านพะเยาและพื้นที่โดยรอบ. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐพล พัฒนชู. (2554). ผลกระทบของนโยบายการพัฒนากว๊านพะเยาที่มีต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนริมกว๊านพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ธนกฤต สังข์เฉย. (2550). การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิตา ชัชกุล. (2557). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:บริษัทวิพริ้นท์ 1991.
- วิภาวี พลรัตน์. (2551). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ: กรณีศึกษา ย้อนรอยเส้นทางประวัติศาสตร์อดีตราชธานีกรุงธนบุรี. ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชญ์ สุกุลเจียมใจ. (2554). แนวทางการพัฒนากว๊านพะเยาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สันฐิรา นามเหลา. (2558). การท่องเที่ยวกว๊านพะเยา. สัมภาษณ์เมื่อ 4 สิงหาคม 2558. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา.
- อานนท์ ธุระ. (2553). แนวทางการบริหารจัดการกว๊านพะเยาในพื้นที่ของเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.